

AUNIOS

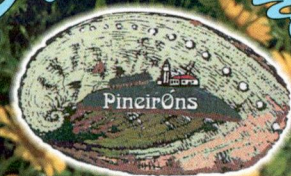
Nº 23

MAIO 2018

20
Aniversario
1998-2018

ASOCIACION CULTURAL

Pineirões

XOSÉ CONDE CORBAL. A OBRA GRÁFICA

Por: Antón Mascato

A Margarita Escuredo,
que soubo manter o rumbo en tempos de tormenta.
E a Ana Conde, polo que xa sabe.

Dotado dunha enorme capacidade de síntese, de expresividade e de concreción, o artista Conde Corbal, deixou tras del un traballo enorme, valioso e vixente que merece visibilidade e difusión.

Xosé Conde Corbal (Pontevedra, 1928-Vilagarcía, 1999) comeza a súa formación artística no estudio de debuxo técnico e científico de Bibiano Fernández-Osorio Tafall (Pontevedra, 1902-México, 1990) que era na altura o secretario da Misión Biolóxica de Galicia e que logo sería alcalde da cidade. De don Bibiano aprende o neno Pepe, a técnica, a depuración plástica, que lle permite interpretar a morfoloxía dos animais con trazos ben definidos, mais sen ter que respectar a exacta reprodución da especie na que traballa, e sen que iso supoña alterar o reproducido. Pepe Conde inicia, a seguir á Guerra de 1936, estudos de Dereito e Química en Santiago que logo abandona para centrarse na súa vocacións artística. Exerce diversos empregos alimentarios, á fronte dunha cerámica, dunha canteira de wolframio, dunha empresa química e outros temporais ata poder vivir do seu labor nas artes plásticas.

Colaborador de prensa, da man de escritores principais con publicacións en xornais galegos como Vicente Risco (Ourense, 1884-1963) en *La Región* de Ourense, lévano a iniciar unha liña de obra gráfica realizada con tinta e pintura acrílica sobre acetato que unha vez engomado permítelle imprimir en cartolina e vender series completas en cada unha das exposicións que ía organizando por toda Galicia. Esa técnica que “inventa” permítelle sobre todo controlar el mesmo o proceso de reprodución, sen dependencia de impresores e fotomecánicos. Descubre e aplica unha técnica que, se ben abarata o proceso de reproducir a obra, dificulta enormemente o proceso de conservación e almacenamento dos orixinais que, ao non secaren polo proceso de engomado que aplicaba sobre as pintura, obriga a non poder amontoar as obras xa que resultarían encoladas e xa que logo deterioradas. De Risco aprenderá Conde Corbal a importancia da divulgación, do compromiso co patrimonio e a cultura do país; manteralle durante toda a súa vida a fidelidade mesmo cando o escritor ourensán é cuestionado

pola esquerda política posterior á morte de Franco, na que el mesmo está aliñado. Da man de Risco, como colaborador necesario, debuxa para o xornal as estampas do patrimonio artístico, da arquitectura civil e relixiosa, que Vicente Risco completa con evocadores textos literarios.

A obra gráfica de Xosé Conde Corbal é un prodixio de variedade e pulcritude. Series completas de aves, peixes, mamíferos, réptiles, moluscos, bivalvos, igrexas, pontes, pazos, castelos, prazas, cruceiros, rúas, portos, barcos, dornas e gamelas... non hai nada que non sexa obxecto da súa atención.

Mesmo terá outra fonte inspiradora nos esperpentos e en xeral na obra literaria de Ramón María del Valle Inclán (Vilanova de Arousa,

Santa María da Armenteira, Meis.
Conde Corbal, 1983

Centola. Conde Corbal, 1980

1866-Santiago de Compostela, 1936); son dúcias as obras creadas por Conde Corbal tendo como modelo as páxinas de *Divinas palabras*, ou *As galas do defunto...* das que era fervoroso lector o pontevedrés. Tal vai ser a intensidade coa que Conde Corbal plasma no seu traballo a obra valleinclanesca que dará lugar a que

Margarita Escuredo Lago e
Xosé Conde Corbal, en 1996

a unha profesora de literatura hispánica nos Estados Unidos de América, Carol Meier, especialista na obra de don Ramón, decida viaxar varias veces a Galicia á procura da identificación entre as obras máis galegas do escritor e as reproducións artísticas do pintor. Carol Meier queda atrapada na rede intelectual da tanxente que vencella a Valle e Conde, facéndose xa non só unha especialista na obra do escritor, tamén acabará sendo a principal divulgadora e admiradora da obra gráfica do artista pontevedrés, do que organiza exposicións en varios lugares dos Estados Unidos de América, alén de editarlle os catálogos e facerlle de marchante desinteresada na venda dalgunha das obras expostas.

No persoal hai que dicir que Xosé Conde Corbal, casa con Margarita Escuredo Lago, residindo a parella en varias cidades ata asentaren a vida en Vilagarcía de Arousa, Vigo, Ourense, Pontevedra e O Grove, onde Margarita, a filla do conserveiro Eugenio Escuredo Lastra dirixirá a empresa Conservas Yago, no Porto de Meloxo, uns anos despois de falecer o seu pai. Na vila do Grove deixou Pepe Conde non só amigos, tamén obra visible como o mural que preside a capela de Virxe das Mareas, xunto con obras dedicadas ao Corgo, Lordelo ou Confín. Tamén realiza encargos do seu sogro para a promoción da conserveira, e varias estampas do traballo na factoría de Meloxo.

Foi, sen dúbida a gran intención de Xosé Conde Corbal realizar coa súa obra gráfica un labor docente; pintaba, debuxaba, creaba, para que a xente non esquecese, valorase e fose fiel ao seu patrimonio natural, artístico e patrimonial, chamándolle a cada unha das súas obras co seu nome galego. Por iso tivo sempre a vontade de editar as súas series, ben por razón de sustento da familia, ben como a única maneira de resultar eficiente no seu labor de divulgación, mesmo pola unión indisoluble de ambos motivos. Consciente da progresiva e imparable perda de bens comúns, de creacións comunais, colectivas, como o artesanado ou a cultura marítima tradicional; sensible ao derrube e espolio de elementos etnográficos como muíños, pombais, lavadoiros e piornos que se perdían... non só elementos artísticos e patrimoniais, tamén palabras que nomeaban animais, elementos ou obras de interese, cos que pretendeu facer un amplo rexistro desa creación colectiva e cultural das xentes do país.

O Grove. Conde Corbal, 1961

Foron máis de mil as creacións que hoxe catalogamos como a Obra Gráfica de Xosé Conde Corbal, e que a súa familia, os fillos e as fillas que tivo con Margarita Escuredo, conservan nas vivendas familiares á espera dunha institución que as acolla para seren postas ao alcance da sociedade que inspirou ese inxente e magnífico traballo. A esa familia agradecemoslle a honra de pensar en nós para facermos a catalogación completa que xa circula nunha edición do selo Novagalicia, e que foi merecente do Premio da Asociación Galega de Editores á obra mellor editada.